

ŠVEITSI-EESTI
koostööprogramm

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

KESKKONNAAMET

Looduskaitse tulemuslikkuse hindamine

Keskkonnaamet

Matsalu rahvuspark

2025

Kirsi Loide

PAME hindamismetoodika valmis Euroopa Liidu rahalisel toetusel tehnilise abi rahastamisvahendi kaudu ja koostöös Euroopa Komisjoni struktuurireformide toetamise peadirektoraadiga.

Üldinfo

Küsimus	Vastus
Kaitstava loodusobjekti nimi	Matsalu rahvuspark
KKR kood	KLO1000300
Asukoht (maakonnad)	Läänemaa, Pärnumaa
Kaitse alla võtmise aeg (ala moodustamise aasta)	2023 (kaitse all alates 1957. aastast)
Vöönd(id):	
loodusreservaatide arv	5
loodusreservaatide kogupindala	1002,2 ha
sihtkaitsevööndite arv	29
sihtkaitsevööndite kogupindala	40939,6 ha
piiranguvööndite arv	2
piiranguvööndite kogupindala	7535,8 ha
IUCN kategooria(d)	Ia, IV, V, VI
Natura 2000 võrgustiku alad	Matsalu loodusala, Väinamere linnuala
Kaitseala valitseja	Keskkonnaamet
Kogupindala (ha)	49477,6 ha
Maismaa pindala (ha)	21662 ha
Eraomandis oleva maa pindala (ha)	9108,2 ha
Kaitsekorralduskava nimi	Matsalu rahvuspargi, Rajametsa hoiuala, Haeska hoiuala ja Puiatu merikotka püsielupaiga kaitsekorralduskava
Kaitsekorralduskava tegevuskava periood	2015-2024
Tulemuslikkuse hindaja nimi	Kirsi Loide
Tulemuslikkuse hindamise aasta	2025
Tulemuslikkuse hindamise kuupäev (pp.kk.aaaa). Kui hindamistabelit on värskemate andmete põhjal täiendatud, lisada ka uuendamise kuupäev ja vastava küsimuse number.	27.11.2025
Eelmise hindamise aeg (pp.kk.aaaa), s.h METT hindamine	28.12.2023, 23.10.2020 (METT)
Loodusobjekti esile tõstmist vääriv tähtsus või eripära piirkonna, Eesti või Euroopa kontekstis* (*täita asjakohasusel)	Matsalu rahvuspark on ainukesena Baltimaades pärjatud Euroopa Nõukogu Diplomiga, millega tunnustatakse Matsalu bioloogilist, geoloogilist ja maastikulist mitmekesisust. 2015. aastal omistati Matsalu rahvuspargi piirkonnale säästva turismi sertifikaat, mida annab välja Euroopa Kaitsealade Liit. Euroopa üks tähtsaim lindude peatuspaik rändeteel Artika ja Lääne-Euroopa vahel. Ramsari ala.

Hindamistabel

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
üldine	üldine	Kas alal on (ajakohane) kava?	Jah, alapõhine kaitsekorralduskava	EELIS	On alapõhine KKK, kuid vahepeal kinnitatud alale uus kaitse-eeskiri, mistõttu on olukord ja eesmärgid mõnevõrra muutunud. Eesmärkide hindamisel võeti aluseks kehtiv kaitse-eeskiri
planeerimine	seisund	Kas kõikide ala kaitseväärtuseks olevate liikide esinemise/seisundi info oli kaitsekorraldusperioodi alguses kindlaks tehtud?	Seisund oli määratud <50% väärtustest	KKK, KE	111 kaitseväärtusest 49 seisundi info oli teada/kirjeldatud
planeerimine	seisund	Kas kõikide ala kaitseväärtuseks (kaitse-eesmärgiks) olevate elupaikade seisund oli kaitsekorraldusperioodi alguses kindlaks tehtud?	Seisund oli määratud 50-90% väärtustest	KKK, KE	29 kaitseväärtusest 25 seisundi info oli teada/kirjeldatud
planeerimine	seisund	Milline on liikide seisundi andmete usaldusvärsus ja kvaliteet?	Hea - 50-90% seisundi hinnangutest põhineb ajakohastel kvantitatiivsetel andmetel (uuringud, seired, inventuurid, vaatlused)	KKK	Nende liikide kohta, mille osas KKK annab seisundi hinnangud on andmete kvaliteet hea, sest linnustiku osa on Matsalus suhteliselt hästi ja järjepidevalt uuritud.
planeerimine	seisund	Milline on elupaikade seisundiandmete usaldusvärsus ja kvaliteet?	Hea - 50-90% seisundi hinnangutest põhineb ajakohastel kvantitatiivsetel andmetel (uuringud, seired, inventuurid, vaatlused)	KKK	Asjakohane andmsetik pigem 50%. u 70 % oli alusandmestik olemas, kuid kohati vanem kui 10 aastat, kuid antud ala puhul ei tähenda, et poleks tingimata asjakohane
planeerimine	seisund	Kas eelmisel kaitsekorraldusperioodil/selle kaitsekorraldusperioodi algul tuvastati andmelünki, mis takistasid lähteolukorra (kaitseväärtuste seisundi) kindlaks määramist?	Andmelüngad on põhjalikult kaardistatud ning andmelünkade täitmiseks vajalikud tegevused on selgelt välja toodud.	KKK	Välja on toodud liigirühmade kaupa uuringute vajadused näiteks nahkhiirte, taimede, seente, putukate aga ka metsa- ja rannikelupaikade osas, seda nii uuringute vajaduse peatükis, kui ka liikide kirjelduste juures. Vastavad tegevused on planeeritud ka tegevuste tabelis.
planeerimine	seisund	Kas tuvastatud andmelüngad on kaitsekorraldusperioodil täidetud?	Vähem kui pooled andmelüngad (<50%) on täidetud, kuid siiski on veel märkimisväärsed puudused alusandmetes.	KKK, Inventuuride virutaalkontor, EELIS	Elupaigatüüpide inventuure on tellitud, liikide inventuurid on alles töös või tellimisel, seente inventuur tellimata ja ei ole ka tellimisel, taimeliikide inventuure on tehtud pisteliselt.
planeerimine	survetegurid	Kas ala kõigi kaitseväärtuste osas on survetegurid (otsesed negatiivsed mõjutegurid) tuvastatud?	Survetegurid on kindlaks määratud pooltele või enamale (50% - <100%) kaitseväärtustest	KKK	140 kaitseväärtusest 66 kaitseväärtust on käsitlemata ja neile on survetegurid määramata 74 kaitseväärtusele on survetegurid määratud
planeerimine	survetegurid	Kas survetegurite olulisus ja ulatus on kindlaks määratud?	Survetegurite ulatus ja olulisus on kindlaks määratud vähem kui poolte (<50%) kaitseväärtuste puhul ja/või vaid mõne surveteguri puhul	KKK	Osade kaitseväärtuste juures on kirjeldatud, kui suure mõjuga ohutegur on või kuidas tulevikus võib ohutegur mõju avaldada.
planeerimine	survetegurid	Nimeta ala kõige olulisemad survetegurid?	rohumaade hulgamine; inimtekkelised veerežiimi muutused; roostumine, reostumine, inimhäiringud, röövlus, ehitamine; põllumajandus; metsandus	KKK; KKK; KKK; KKK; KKK	pärandniitude kinnikasvamine; kuivenduskraavid, maaparandus; roostumine, reostumine, inimhäiringud, röövlus, ehitamine; väetised, taimekaitsevahendid; raie, vanade puude väljaraie

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
planeerimine	survetegurid	Kas arvesse on võetud ka väljastpoolt kaitseala tulenevaid survetegureid?	Kaitseala piiridest väljastpoolt tulenevaid survetegureid ei ole arvestatud või puudub vastav informatsioon	KKK	Viidatud on veereostusele, aga pole täpsustatud, et probleem võib olla põhjustatud ka väljastpoolt ala
planeerimine	eesmärgid	Kas ala elurikkusega seotud kaitseväärtustele on seatud kaitse-eesmärgid?	Ala-spetsiifilised kaitse-eesmärgid on seatud pooltele või enamale (50% - <100%) kaitseväärtustest	KKK	140 elurikkusega seotud kaitseväärtusest 74 on seatud kaitse-eesmärgid, mis teeb 52,8%
planeerimine	eesmärgid	Kas kaitseväärtuste kaitse-eesmärgid määratlevad elupaikade ja liikide soovitava seisundi?	Kaitse-eesmärkidega täpsustati elupaikade/liikide soovitatavat seisundit, kuid kaitse-eesmärkide sihtväärtused ei ole kvantifitseeritud ega ajaliselt piiritletud. / Konkreetsed eesmärgid on vähem kui pooltel (<50%) kaitseväärtustel.	KKK	140 elurikkusega seotud kaitseväärtusest 74 on seatud kaitse-eesmärgid, mis teeb 52,8%, 46 on seatud kaitse-eesmärgid, mis määratlevad soovitava seisundi SMART-i järgi.
planeerimine	eesmärgid	Kas kaitse-eesmärgid on seatud ka muudele kaitseväärtustele kui otseselt elurikkust puudutavatele kaitseväärtustele?	Jah	KKK	maastik, pargid, üksikobjektid, põllud, kultuurrohumaad, aiad, tiigid, geoloogilised vaatamisväärsused, asustusstruktuur, hooned, ehitised, taluarhitektuur, kiviaiad, rahvakultuur
planeerimine	eesmärgid	Kas kaitse-eesmärke on seatud ka sellistele hüvedele/väärtustele, mis ei ole määrusega ala kaitseväärtuseks seatud?	Jah	KKK	punane tolmepea, kellukmürkel, kuivad nõmmed (4030)
planeerimine	meetmed	Kas kaitsealal on vaja aktiivseid kaitsekorralduslikke tegevusi (lisaks LKS alusel kohalduvale kaitsekorrale/piirangutele)?	Jah, täiendav sekkumine on vajalik	KKK	
planeerimine	meetmed	Kas kõikide kaitseala kaitse-eesmärkide saavutamiseks kavandati vajalikud meetmed/tegevused?	Meetmed on seatud mõnedele (<100%) asjakohastele kaitse-eesmärkidele.	KKK	
planeerimine	meetmed	Kas määratud meetmed näevad ette tegevusi väljastpoolt kaitseala piire?	Jah	KKK	KKK-ga nähti ette kaitseala laiendamise vajadus Haeska HA arvelt rändlindude kaitse-eesmärgi tagamiseks, see on juba tehtud
planeerimine	meetmed	Kas tegevused käsitlesid kõiki kaitsealal tuvastatud ja kaitseväärtusi mõjutavaid survetegureid?	Pooltel või enamal (50% - <100%) peamistest surveteguritest on vastav meede	KKK	Enamusele kavas käsitletud eesmärkidele mõjuvatele surveteguritele on seatud meetmed, aga paljud eesmärgid (eelkõige liigid) on kavas käsitlemata. Samas on olulised survetegurid ja meetmed valdavalt käsitletud hoolimata sellest et kõiki väärtusi ei ole käsitletud, survetegurid ja vastavad meetmed on paljudele väärtustele samased ja nt elupaikade surveteguritega tegelemine katab suures osas ka käsitlemata liikidele mõjuvad tegurid
rakendamine	sisendid	Kas saab välja tuua muid puudujääke ala kaitsekorraldusega seotud teadmistes/alusinfos (peale seisundiandmete puudujääkide)?	Jah, välja saab tuua puudujääke ala kaitsekorraldusega seotud teadmistes.	KKK	Märgala biomassi täiendavad kasutusvõimalused

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
rakendamine	sisendid	Kas teostatud seire, inventuurid ja/või uuringud annavad piisava teabe, et hinnata ellu viidud tegevuste edukust ja kaitse-eesmärkide saavutamist või nende suunas liikumist?	Seire, inventuurid, uuringud võimaldab hinnata vähem kui poolte (<50%) tegevuste tulemuslikkust/kaitse-eesmärkide saavutatust	KKK, KESE, Tableau, EELIS	KKK-s on ettenähtud tulemuslikkuse hindamine toetudes riiklikule seirele, mis suures osas toimub, lisaks on tehtud ka täiendavaid elupaigatüüpide inventuure, liikide inventuure ja uuringuid, mis kavaga on ettenähtud seisundite hindamiseks, kuid kuna alal on suur ja eesmarke palju, siis kõike ei ole jõutud või kõige jaoks ei ole jagunud rahalist ressursi.
rakendamine	sisendid	Kui teostatud seire, inventuurid ja/või uuringud ei anna piisavat teavet, siis mida tuleb teha, et puudujääke lahendada?	Kavaga ettenähtud tulemusseired on tegemata: maaspesitsevad linnud, hüüp ja ruiklased. Ilmselt ei ole vajalik selliseid seireid ette näha, sest tegelikult saab andmed maaspesitsevate lindude kohta ka riiklikust seirest.	KKK, ekspertteadmine	
rakendamine	sisendid	Kas seire-, inventuuride ja/või uuringute tulemusi kasutati ala kaitsekorralduse kohandamiseks?	Seiretulemusi on suures osas kasutatud ala kaitse korralduse/meetmete kohandamiseks	KE, KIRKE	Seire, uuringute ja inventuuride tulemusi kasutati uue kaitse-eeskirja moodustamisel ala kaitsekorra, toneeringu ja kaitse-eesmärkide muutmisel
rakendamine	protsess	Kas huvirühmasid kaasati kaitsekorralduse/tegevuskava planeerimise etapis?	Jah - huvirühmi kaasati	KKK, PostiPoiss	KKK koostamise etapis kaasati huvirühmasid, korraldati 8 koosolekut
rakendamine	protsess	Kas kaitseala väärtuste ja kaitsekorralduse valdkonnas pädevaid huvirühmasid kaasati kaitsekorralduse/tegevuskava rakendamisse?	Jah - huvirühmi kaasati	KKK, PostiPoiss	Kaasati pärandniitude hooldajaid, RMK-d, kultuuripärandi säilitamisest huvitatuid
rakendamine	protsess	Kas konsultatsioonide või tegevuste koordineerimise käigus tekkis teadaolevaid konflikte (vastasseise)?	Jah - tekkis konflikte	KKK, protokollid	Niitimise algusajad, turismi arendamine - turistid võiksid pääseda lähemale luhale
rakendamine	protsess	Nimetage olulisemad konfliktkohad	kaitsekorra/piirangute rangus; kaitseala piirid; meetmetega seotud mõjud; külastuskorraldus; ebapiisav kompenseerimine	ekspertteadmine, protokollid, kirjavahetused	Kuigi piirangud ja piiride muutmine ei ole otseselt seotud kava rakendamisega vaid kaitse-eeskirja muutmise protsessiga; Nt kalade kudealade taastamisega seotud tegevused; Maaomanikud on murelikud, et külastajad prahistavad ja kalamehed sõidavad PLK-del; PLK-de hoolduse toetused väikesed, metsatoetused väikesed
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud poollooduslike koosluste (niiduelupaikade) taastamistööde ellu viimise seis?	Vähem kui pool (<50%) planeeritud taastamistöödest on rakendatud	KKK, RMK, MHB, LHT kihid	Planeeritud oli pärandniitude taastamistööd 1543 ha-l, ettenähtud taastamisaladel on läbiviidud taastamistööd 272,2 ha-l. 393,5 ha taastamiseks ettenähtud ala on hoolduses. Kokku taastatud 43%.
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud märgaladega ja veekogudega (sooelupaigad, jõed, järved) seotud taastamistööde ellu viimise seis?	Ükski planeeritud taastamistöö ei ole rakendatud	KKK	KKK-s on planeeritud veerežiimi taastamine kraavide sulgemisega
väljundid	meetmed	Milline on koosluste hooldamistööde ellu viimise seis?	Üle poole (50-90%) hooldusest vajavate koosluste pindalast on hooldusesse võetud.	KKK, RMK, MHB, LHT kihid	Planeeritud oli 9210,2 ha pärandniitude hooldustööd, 2023 aasta seisuga oli hoolduses 7207,6 ha pärandniite. Kokku hoolduses 78%.

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/ vastuse põhjendus
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud liigikaitsetööde ellu viimise seis?	Vähem kui pool (<50%) planeeritud meetmetest on rakendatud	KKK, tegevuste kihid RMK, ELF, LHT, Ilona Lepik	Vaba vee piiri hoidmine kattub ka rannaniidu hoolduse/taastamisega, seega selle raames on midagi tehtud; roheka õõskeele jaoks on soetatud elektrikarjus ning piiritletud kasvukoht sellega, kuid selgus, et pole hea meetod, enam ei kasutata, liigil läheb hästi; nahkhiirte elupaikade taastamist pole tehtud; väikekiskjate tõrjet tehakse igal aastal; roostike mosaiiksuse suurendamise tööd tegemata; kõre taastasustamist tehakse Saastnas ja Kumaril.
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud muude otseselt kaitseväärtustele suunatud meetmete (hooldus-, taastamis- ja ohjamismeetmed jms) ellu viimise seis?	Vähem kui pool (<50%) planeeritud meetmetest on rakendatud	KKK, MaRu, Google, piirkonna spetsialistid, KIRKE	Karuputke tõrje on igaastane töö, osad kolded on hääbumas, jätkub; Penijõe pargi hooldustööd jätkuvad, Matsalu pargis hooldust ei tehta aga allee puude hooldust on tehtud; tehtud jootmiskohad, tarad; heinaveoteed ja truubid on tehtud; voolutakistuse eemaldamine Rõude jõel on tehtud
väljundid	meetmed	Millised I ja II prioriteediga meetmed on tähtjaks rakendamata ja miks?	Roovarumine, roostike mosaiiksuse tagamine, vaba vee piiri loomine, hülgekindlate võrkude pilootprojekt, nahkhiirte elupaikade taastamine-hooldamine, heinaküünide rajamine, kariloomade varjualused, loomade soetamine,	KKK, KIRKE, RMK, LHT, MHB kihid, piirkonna spetsialistid	Hülgekindlate võrkude pilootprojekti ei leidnud aga PRIA-I oli 2020. a toetus selleks. Muutunud on rahalised võimalused, mille tõttu on olnud suundumus, et loomi amet enam ei soeta, juba soetatud tehnika antakse hooldajatele jne. Täpne info ei ole kättesaadav.
väljundid	meetmed	Kas I ja II prioriteediga inventuurid, seire ja uuringud on ellu viidud?	Üle poole (50-90%) planeeritud meetmetest on rakendatud.	Tableau, KIRKE, EELIS, KESE	Enamus riiklike seireid toimib, kultuuripärandiga seotud inventuurid tegemata või puuduvad andmed selle kohta KIRKES
väljundid	meetmed	Kas I ja II prioriteediga ala valitsemisega seotud meetmed (kavad, kaitse-eeskirjad jms) on ellu viidud?	Üle poole (50-90%) planeeritud meetmetest on rakendatud.	KKK, KIRKE, KE, RT	Ellu on viidud kaitsekorra ja eesmärkide muutmine ehk kinnitatud on uus kaitse-eeskiri, mis on väga oluline, samuti toimib järelevalve. Tegemata on KKK vahehindamine ja KKK uuendamine
väljundid	meetmed	Kas I ja II prioriteediga rekreatsiooni ja keskkonnaharidusega seotud meetmed on ellu viidud?	Üle poole (50-90%) planeeritud meetmetest on rakendatud.	KKK, külastustaristu virtuaalkontor, Google maps, RMK kihid	Vastus on hinnanguline. RMK tabelist ei tulnud välja paljude rekreatsiooniobjektide hooldus, kuid võiks eeldada, et regulaarne hooldus siiski toimub, osad kavandatud taristu objekti on rajatud, nt juurdepääsu teed, mis osaliselt on seotud PLK taastamisega aga toimuvad ka külastajaid teenindavana, enamik keskkonnahariduse ja kultuuripärandiga tegevused on toimunud. Ala on tähistatud, keelumärgid on lisatud, infotahvliid on uuendatud.
väljundid	meetmed	Kas hinnataval perioodil on lisaks ellu viidud sellised kaitse-eesmärgid toetavaid tegevusi, mis ei ole ette nähtud kavaga?	Niidurüdi elupaiga kvaliteedi parandamine Ullastes ELF-i talgutega; Mõisakülas kadakate ja võisa eemaldamine käpaliste kasvukohas ELF-i talgutega; Saastnas kadakate raie kõre elupaigas ELF-i talgutega.	ELF-i kaardikiht	

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/ vastuse põhjendus
väljundid	tulemused	Milline on nende liikide seisund, mille kaitseks ala on määratud?	Üle poolte (50-90%) (suunis)liikide seisund on stabiilne või paranenud.	KKK, EELIS, KESE, Tableau	Välja valitud 7 suunisliiki: NIIDURÜDI - 2022 (KESE) 62paari, 2021 (KESE) 47 paari, 2020 (KESE) 39 paari; TIIRUD - 2022/2020 (KESE) 785/1308 paari randtiire, 132/360 paari jõgiire, 80/1 paari tutt-tiire, 2/3 paari väiketiire, 142/249 paari räuške; KÕRE - 2025 (EELIS) 5 isast, 2024 (EELIS) 3 isast, 2023 (EELIS) 4 isast, 2020 (EELIS) 10 isast; ROHEKAS ÕÕSKEEL - 2025 (Ilona Lepik) 198 taime, 2024 (Ilona Lepik) 50 taime, 2023 (Ilona Lepik) 20 taime, 2022 (EELIS) 91 taime, parima aasta oli 2020 (EELIS) 266 taime; MERIKOTKAS - 2024 (EELIS) 7 paari, 2023 (EELIS) 11 paari, 2022 (EELIS) 7 paari, alates 2021 on paaride arv oluliselt suurenenud ; ROHUNEPP - 2024 (EELIS) 10 isast, 2024 (KESE) 17 isast, parim aasta oli 2021 (KESE) 28 isast; HÜÜP - 2020 (KESE) seire 2 isast, 2023 (EELIS)2 loodusvaatlused) 1 isane.
väljundid	tulemused	Kui asjakohane, siis milliste väärtuste seisund on halvenenud?	Valitud suunisliikidest: niidurüdi, hüüp, rohunepp	KKK, EELIS, KESE, Tableau	
väljundid	tulemused	Kui alla 90% liikide seisund on stabiilne või paranenud, siis palun tooge välja liikide seisundi halvenemise põhjused ja/või, millised tegevused on teie arvates vajalikud, et saavutada paremaid tulemusi?	Seiretest tuleb välja, et probleemiks osutub elupaiga mosaiksuse kadumine. Juhul, kui hooldustöid liiga tõhusalt teha (mätaste purustamine, võsatorje) või rajada uus infrastruktuur, mis mõjutab veerežiimi, siis sobiv elupaigamosaiik hävib. Nii on rohunepi puhul juhtunud Rannamõisa ja Rõude mänguga. Selle vältimiseks tuleks kaaluda luhtade perioodiliselt osalist niitmata jätmist (10–30% luhaalast). Hüübi kohta on valdavalt vana info ja pole kindel, kas KKK koostamise aegne arvukuse hinnang oli adekvaatne, niidurüdi andmed on uued, kuid pole kindel, kas KKK koostamisel kirja pandud arvukus oli adekvaatne.	KKK, EELIS, KESE, Tableau, LTK	
väljundid	tulemused	Milline on nende elupaikade seisund, mille kaitseks ala on määratud?	Üle poolte (50-90%) kaitseväärtuste seisund on paranenud või jäänud samaks.	EELIS, Tableau, KKK	Niitudel üldjuhul on pindalad suurenenud, kuid seisundid on jäänud samaks või halvenenud, seisundi muutustes mängib rolli uemate meetodikatega inventuurid. Metsakooslustel on pindalad suurenenud ja ka seisundid paranenud, teistel kooslustel on pindalad üldjuhul suurenenud ja seisundid paranenud või jäänud samaks. Lisandunud on uusi teadmisi ja seega elupaigatüüpe, mida KKK koostamisel teada ei olnud.

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
väljundid	tulemused	Kui asjakohane, siis milliste elupaikade seisund on halvenenud?	Pindala on vähenenud ja seisund on halvenenud 6270* ja 1630*, uuemate endmete alusel on vähenenud ka nt elupaigatüübi 1110, 1140, 1210 pindala, aga tõenäoliselt on tegemist algsete valeandmetega. Mereelupaikadega on see teema, et need on valdavalt modelleeritud mitte reaalselt inventeeritud ehk on hinnatud elupaiga esinemise tõenäosust muude näitajate alusel (nt põhjaloomastik ja taimestik).	EELIS, Tableau, KKK	
väljundid	tulemused	Kui alla 90% elupaikade seisund on stabiilne või paranenud, siis palun tooge välja elupaikade seisundi halvenemise põhjused ja/või millised tegevused on teie arvates vajalikud, et saavutada paremaid tulemusi?	PLK-de puhul on peamiseks põhjuseks see, et nende hooldamise ja taastamise edukus sõltub suuresti eramaadel maaomaniku huvist, kui see puudub, siis jäävad hooldamata, samuti ei leia alati riigimaadel PLK hooldamiseks rentnikke.	eksperthinnang	
väljundid	tulemused	Milline on ala kaitsekorralduse mõju ökosüsteemi teenustele?	Ökosüsteemi teenuste pakkumine on oluliste muutusteta	ELME2	6,63 (suur osa on mereala, millele hindamist tehtud ei ole, see võib hinnangut alla tõmmata)
väljundid	tulemused	Millised on olnud muutused ala ökoloogilises sidususes?	Ökoloogiline sidusus on stabiilne	ELME2	66,3 (suur osa on mereala, millele hindamist tehtud ei ole, see võib hinnangut alla tõmmata)
väljundid	tulemused	Kas on tuvastatud ala kaitsekorra rikkumisi?	Jah, on tuvastatud kaitsekorra rikkumisi	OKAS, VMP	Plaanilised kontrollid on toimunud. Kalapüük, mootorsõidukiga sõitmine, kooslustele ehitamine, viibimine (64 kontrolli 2023-2024, 18 väärtemenetlust)
väljundid	tulemused	Kas tuvastatud ala kaitsekorra rikkumistel võib olla (oluline) mõju ala kaitseväärtustele?	Jah, rikkumistel on võimalik (oluline) mõju kaitseväärtustele	eksperthinnang	Kalapüük keelualal ja keeluajal ning selleks autoga jõe lähemale sõitmine (luhal) omab mõju kaitse-eesmärkidele, kelle jaoks piirangud on pandud (linnud, elupaigatüübid)
väljundid	tulemused	Kas teie hinnangul on ala kaitsekord olnud sobiv ja piisavalt tõhus kaitse-eesmärkide saavutamise toetamiseks?	Jah	KKK, KE	Kaitse-eeskiri on uuendatud
väljundid	tulemused	Kas määruses nimetatud ala kaitseväärtused on asjakohased ja piisavad?	Jah	KKK, KE, EELIS, KESE	Kaitse-eeskiri on uuendatud
muu	muu	Muud tähelepanekud ja kommentaarid, mida soovite lisada	Liikide info tuleb paljudel juhtudel KESE-st, seega ei ole neid kantud EELISesse, mis võib jätta mulje, et liike alal ei esine või info puudub		

Skoor

	Max skoor	Hindamise skoor	Tulemus (%)
Koondskoor	110	66	60,0%
Üldine	3	3	100,0%
Seisund (planeerimine)	18	10	55,6%
Survetegurid (planeerimine)	9	3	33,3%
Eesmärgid (planeerimine)	12	9	75,0%
Meetmed (planeerimine)	9	6	66,7%
Sisendid (rakendamine)	9	4	44,4%
Protsess (rakendamine)	6	6	100,0%
Meetmed (väljundid)	24	11	45,8%
Tulemused (väljundid)	20	14	70,0%

Üldine	3	3	100,0%
Planeerimine	48	28	58,3%
Rakendamine	15	10	66,7%
Väljundid	44	25	56,8%

Mõisted ja lühendid

Mõiste	Selgitus
Kaitseväärtus	Ala kaitse alla võtmise määruks/kaitse-eeskirjas nimetatud kaitstav loodusväärtus (kaitse-eesmärk).
Kaitse-eesmärk	Kaitseväärtuse soovitud seisund.
Kava	Kaitstava loodusobjekti kaitsekorralduse aluseks olev tegevuskava: kaitsekorralduskava, liigi kaitse tegevuskava, elupaiga tegevuskava.
KKK	Kaitstava loodusobjekti kaitsekorralduskava.
Kaitsekorraldusperiood	Esmakordsel hindamisel ja ajakohase (s.t kava sisu on olnud üldjoontes jätkuvalt asjakohane) kava olemasolul on hinnatava kaitsekorraldusperioodi alguseks kava algus/koostamise aeg ja perioodi lõpuks hindamise aeg. Kava puudumisel ja/või korduval hindamisel saab kaitsekorraldusperioodiks arvestada hindamistsükli pikkust/eelmise hindamise läbi viimise aega (vastavalt hindamise korraldusele 10 või 12 aastat).
Survetegur	Kaitseväärtuse soodsa seisundi säilimist või saavutamist negatiivselt mõjutav tegur (nt reostuskoormus, häiringud, maaparanduse mõju, intensiivne maakasutus, võõrliikide surve jm)
Kaitsekorralduslikud meetmed	Tegevused, mida tuleb rakendada kaitse-eesmärkide saavutamiseks, sh eesmärkide saavutamist ohustavate mõjutegurite ohjamine. Kaitsekorralduslike meetmete hulka kuulub elupaikade kaitsmine, säilitamine, loomine, taastamine, majandamine. Käesoleva hindamise kontekstis on eristatud: - looduskaitseseadusest ja/või ala kaitse-eeskirjast tulenev kaitsekord (õigusaktidega kehtestatud piirangud); - kaitseala n-õ aktiivne majandamine ehk täiendavate tegevuste planeerimine läbi tegevuskavade, tööplaanide, toetusprogrammide (nt elupaikade taastamine ja hooldamine, külastustaristu rajamine). N-õ aktiivsete meetmete puhul on omakorda eristatud: - looduskaitsemeetmed/otseselt kaitseväärtustele suunatud meetmed ehk tegevused, mille rakendamisest võib oodata otsest kasu liikide või elupaikade seisundile (nt elupaiga taastamine, elupaiga hooldamine, võõrliigi tõrje). - toetavad meetmed ehk tegevused, mille kasu kaitseväärtustele on kaudne (nt seire seisundi tuvastamiseks, kava koostamine ja tulemuslikkuse hindamine tegevuste planeerimiseks, haridusprogrammid teadlikkuse tõstmiseks, kaitseala tähistamine piirangute rakendamiseks jm)
SMART	Mõistet SMART (specific, measurable, achievable, relevant, time-bound) kasutatakse siinkohal kaitse-eesmärkide ja meetmete kontekstis. "SMART" mudelile vastav eesmärk või meede on konkreetne, mõõdetav, saavutatav, asjakohane ja ajaliselt määratletud.
Väljund (rakendatud tegevus)	Väljunditeks on ellu viidud tegevused ja nende mõõdetavad näitajad: nt taastatud või hooldatud alade pindala, rajatud külastustaristu pikkus, kontrollkäikude arv vms.
Tulemus (saavutatud seisund)	Tulemus on ellu viidud tegevuste abil saavutatud olukord, mis võib olla kirjeldatud läbi liikide ja elupaikade seisundi.
PAME hindamine	PAME (Protected Area Management Effectiveness) on IUCNi WCPA raamistikul põhinev lähenemine, millega hinnatakse kaitsealade valitsemise tulemuslikkust läbi aspekti kaudu — kontekst, planeerimine, sisendid, protsessid, väljundid ja tulemused. PAME hindamine näitab, kui hästi ala juhtimine aitab saavutada seatud looduskaitselisi eesmärgi.

Survetegurite kategooriad	Selgitus
põllumajandus	(intensiivne) maaharimine, karjatamine, taimekaitsevahendite ja väetiste kasutamine jm
rohumaade hülgamine	niitmise või karjatamise lõppemine
põllumajandusmaade kuivendamine	põllumajandusmaade maaparandusüsteemid
metsandus	raied, raadamine, metsastamine jm
metsamaade kuivendamine	metsamaade maaparandusüsteemid
kaevandamine	kaevandamine, s.h turbakaevandused
energia tootmine (sh infrastruktuur)	hüdroenergia, tuulepargid, päikesepargid, elektriliinid jm
transport	teed, raudteed, sadamad, maismaa- ja veeliiklus jm
ehitustegevus ja asustus	asutuse laienemine, ehitustegevus, puhketegevused, reostus asutusest, äri- ja tootmistevõrgust jm
elusorganismide kasutus	vesiviljelus, kalastamine, jahipidamine, toidu ja muu materjali kogumine loodusest, liikide või elupaikade kahjustamine jm
militaartegevused ja muud inimsekkumised	militaarialad, tarastamine, vandalism
võõr- ja problemaatilised liigid	võõrliigid, probleemsed kodumaised liigid jm
segallikatest põhjustatud reostus	heitved, heited pinnasesse, heited õhku, müra, valgusreostus jm
inimtekkelised veerežiimi muutused	maaparandus, veekogude hüdro-morfoloogia muutmine, veevõtt jm
looduslikud protsessid	erosioon, eutrofeerumine, koosluste looduslik areng, kisklus, kobraste tegevus, haigused ja parasiidid jm
loodusõnnetused	torm, põleng, maalihe, üleujutus jm
kliimamuutused	põuad, üleujutused, veerežiimi muutused, liikide levikuareaali muutumine jm kliimamuutuste mõjul
muu	

Loodusdirektiivi aruande hinnangud	Selgitus
soodne	favourable = FV
ebapiisav	unfavourable-inadequate= U1
halb	unfavourable-bad = U2
teadmata	unknown=XX